

## KAN VROUE BOER?

DEUR

DR PHILIP THEUNISSEN

---

Op 18 Oktober 2019 spandeer twee ruimtevaarders 'n volle werksdag van meer as sewe ure deur buitekant die Internasionale Ruimtestasie in hulle ruimtepakke rond te dryf terwyl hulle 'n batterykomponent vir 'n sonpaneel moet vervang. Daar is al meer as 200 sulke wandelings in die ruimte gedoen in pare van twee waarvan daar veertien was waar vroue een van die ruimtevaarders was. Wat hierdie een egter uniek gemaak het is dat Christina Koch en Jessica Meir se ruimtewandeling die eerste in die geskiedenis is wat net deur vroue uitgevoer word. Dié wandeling was aanvanklik vir Maart 2019 beplan maar moes uitgestel word omdat daar nie twee klein genoeg ruimtepakke vir die dames op die ruimtestasie beskikbaar was nie. Vroue is statisties kleiner as mans en in die verlede is lang mans juis vir die take gebruik omdat hulle reikafstand groter is.



Christina Koch



Jessica Meir

Volgens NASA se waarnemende administrateur vir Menslike Eksplorاسie en Operاسies, Ken Bowersox, het vroulike ruimtevaarders al geleer om rondom hierdie beperkings te werk maar word hulle ook spesifiek gebruik omdat hulle ander vaardighede en 'n ander denkwysie het wat hulle in staat stel om baie van die fisiese uitdagings van ruimtewandelings te bowe te kom. Sy opmerkings kom as 'n verrassing omdat dit vroeëre sienings van NASA weerspreek het dat vroue se fisiese en biologiese vermoëns hulle diskwalifiseer vir 'n omgewing wat as die

alleenterrein van mans beskou is. Dit is dalk die rede waarom dit 20 jaar gevat het om ñ vrou-alleen ruimtewandeling te doen en Bowersox genoop het om op sosiale media te verkondig: *“No physical reasons. Not small enough spacesuits. Equipment problems held women back - and the men who made decisions about that equipment.”* Toe die regte ruimtepakke dus na die ruimtestasie gestuur is kon die geskiedkundige ruimtewandeling van 18 Oktober plaasvind.

## **Jagters**

Maar die vraag is: “Kan vroue bóér?” Britse navorsing het tot die gevolgtrekking gekom dat toe die mens nog hoofsaaklik ñ jagter/versamelaar was, mans en vroue gelyke invloed gehad het in waar hulle gebly het en hoe hulle geleef het. Mark Dyble, die antropoloog van *University College London*, wat die studie gelei het sê dat daar steeds ñ wye persepsie is dat die jagter/versamelaar-tydperk deur mans gedomineer was maar dat hulle studie argumenteer dat die koms van landbou, wat die mens in staat gestel het om self sy eie hulpbronne te akkumuleer, eerder die rede vir manlike dominansie is. Hulle navorsing toon dat die mensdom, ter wille van oorlewing, eers in baie klein groepies saam geleef het waar beide geslagte ewe veel sê gehad het in voedselversameling. Daarna het landbou ongeveer 12 500 jaar gelede sporadies en onafhanklik op verskeie plekke begin ontstaan en ongeveer 5 000 jaar gelede die dominante vorm van menslike voortbestaan geword. Daarmee saam het eiendomsreg noodwendig ontstaan, sowel as die beskerming daarvan. Die fisiese vermoëns waarmee mans die eiendomsreg kon beskerm, en die mag wat daarmee geassosieer is, het van hulle die dominante geslag in die samelewings begin maak. Grond, en die beheer oor soveel as moontlik daarvan, het die basis van landbou geword. Groot grondeienaars het aristokrate geword en alliansies met ander aristokrate gevorm om hulle teen vyandige grondgrype te beskerm.

Grond, en daarmee saam die verantwoordelikheid om dit te bewerk en te behou, is van pa na seun oorgedra en oor vele geslagte heen het plase en landboukundige kennis dus in mans se hande geakkumuleer terwyl daar algaande aanvaar is dat vroue nie kan boer nie. In baie gemeenskappe dwarsoor die wêreld is die neiging steeds dat erfopvolging die dogters plaasloos laat en word hulle ook nie voorberei om ñ loopbaan binne die familieboerdery te volg nie.

## **Spierkrag**

Die bewerking van grond word as die grondslag van boerdery beskou. Die fisiese inspanning wat tradisioneel daarmee gepaard gegaan het word uiteraard met die fisiese vermoëns van mans geassosieer en deur die geskiedenis heen het mans gevolglik ook ñ noue interaktiewe verhouding met die ontwikkeling van landboumasjinerie gehad. Hierdie tegnologie is vervolgens ook oor geslagte heen met manlike aktiwiteite geassosieer en word ñ trekker vandag nog as ñ simbool van manlikheid beskou. Gevolglik word daar aanvaar dat boere se seuns vanaf ñ jong ouderdom van nature in landboumasjiene, maar veral trekkers, sal belangstel terwyl daar aanvaar word dat boere se dogters nie ñ ingebore aptyt vir trekkers het nie. Navorsing kom dus tot die gevolgtrekking dat boere se dogters dus ook nie daarop sal aandring om saam met hulle pa’s trekker te ry nie omdat hulle onder die indruk verkeer dat dit onvanpas is.

Trekkers het dus die verlengstuk van manlike spierkrag geword en vroue is hierdeur uitdruklik van die middelpunt van landbouproduksie uitgesluit. Vroue word dus ontnem van

dié belangrikste toerusting wat iemand as boer definieer en waar hulle vóór die koms van die trekker darem nog tot 'n mate met die hande-arbeid op die plaas gehelp het, is hulle arbeid daarna tot 'n groot mate tot die plaas se kombuis beperk.

### **Mannekrag**

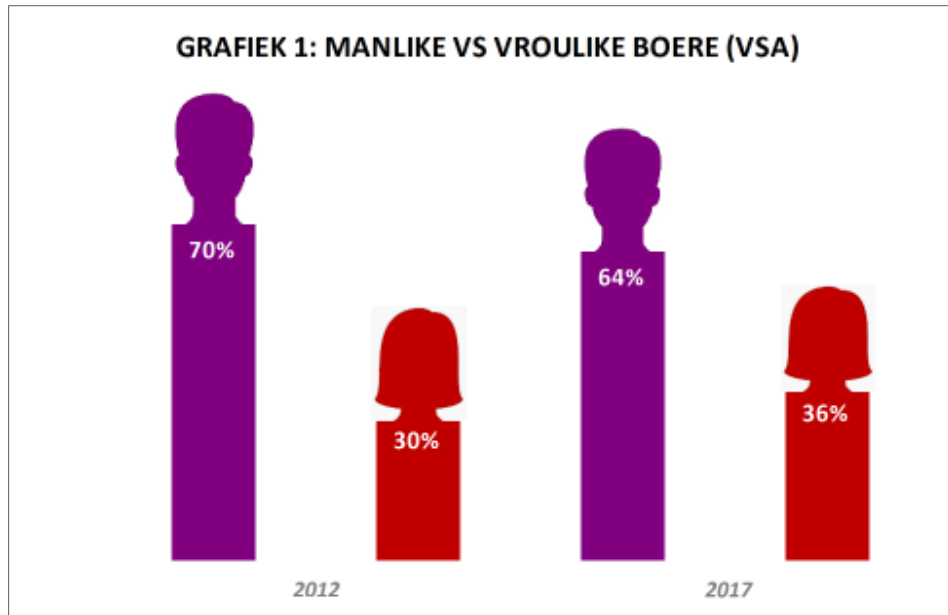
In 'n ondersoek wat die Amerikaanse ontledings- en adviserende maatskappy, Gallup Inc, in 2006 gedoen het, het 34% van die manlike respondente voorkeur aan 'n man as hulle onmiddellike hoof gegee terwyl 10% 'n vrou verkies het. Vir die res het dit nie saak gemaak nie. Daarteenoor het 40% van die vroulike respondente 'n man as hulle onmiddellike hoof verkies terwyl 26% 'n vrou verkies en die oorblywende respondente nie 'n spesifieke voorkeur gehad het nie.

Volgens 'n Amerikaanse sielkundige, Dr Alice Eagly, is dit nie toevallig dat hierdie ondersoek bevind het dat mans as beter hoofde in die werksplek geag word as vroue nie. Dit is volgens haar 'n algemene kulturele verskynsel wat in diepgewortelde stereotipes gevestig is. Leiers word beskou as mense wat met selfvertroue kan domineer, kompeteer en beheer. Daardie kwaliteite word tot 'n baie groter mate aan mans, eerder as vroue, toegeskryf en gevolglik meen sy die kulturele model van 'n leier is een van spierkrag.

Eagly is van mening dat hierdie persepsie baie vroue, wat in uitvoerende poste dien, gedwing het om manlike karaktertrekke aan te neem om hulle in staat te stel om suksesvolle hoofde te kan wees. Hulle het dus soos mans begin optree om ook spierkrag in hulle besluitneming te demonstreer, hoewel dit tot hulle uiteindelijke ongewildheid en mislukking as hoofde gelei het. Gevolglik is die studie se uitkoms nie verbasend dat werkers eerder 'n man as hulle onmiddellike hoof verkies nie maar meen Eagly dat dit nie beteken dat vroue swak uitvoerende hoofde is nie. Daar is eerder 'n wanpersepsie dat hulle so is.

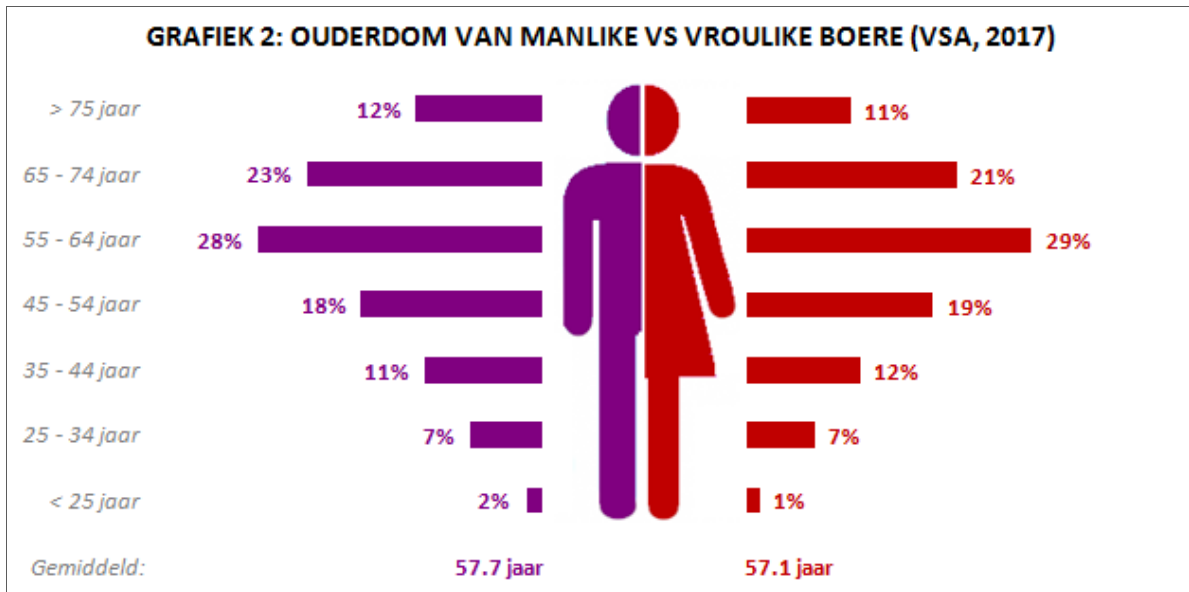
### **Die feite**

Ná 2002 het die VSA se Departement van Landbou sy metodiek van sensusopnames onder boere verander en toegelaat dat meer as een boer per plaas aan die opname kon deelneem. Hierdie verandering het vroue, wat ook op die plaas betrokke is, toegelaat om onder die status as boer aan die sensus te kon deelneem. Die resultate was oorweldigend en die rol wat vroue in kommersiële landbou gespeel het kon vir die eerste keer behoorlik gedokumenteer word. Namate die realiteit daarvan bekend geraak het, het al meer vroue hulle ook tot die beroep gewend omdat dit duidelik geword het dat vroue wel kan boer. Grafiek 1 bevestig die grootskaalse swaai in vroue wat boer in die VSA. In 2012 was 30% van die net meer as 3 miljoen Amerikaanse boere vroue gewees. Die 969 672 vroue het sedertdien met 27% toegeneem en die 1.2 miljoen vroue wat hulleself in 2017 as boere beskou beloop nou 36% van Amerika se totale aantal boere. Oor dieselfde tydperk het die aantal manlike boere met 2% van 2.2 miljoen tot 2.1 miljoen afgeneem.



Bron: 2017 Census of Agriculture. USDA

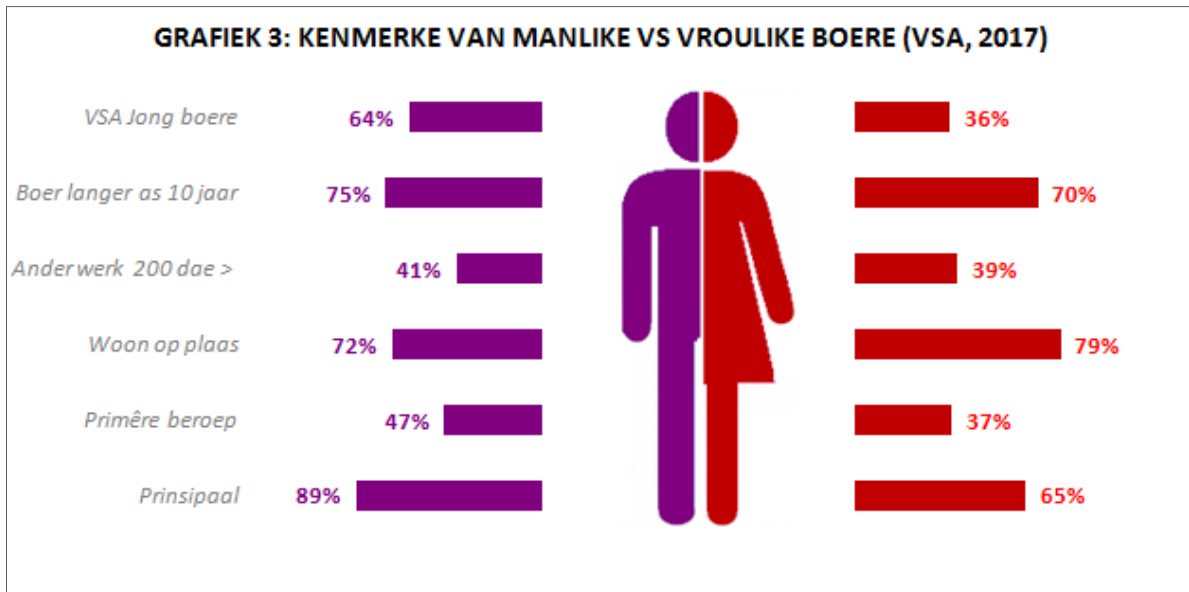
Grafiek 2 toon aan dat die ouderdomme van die vroulike boere in 2017 byna 'n spiegelbeeld van die manlike boere is. Daar is wel 'n geringe verskil in die gemiddelde ouderdom waar die manlike boere 57,7 jaar oud is teenoor die vroue se 57.1 jaar.



Bron: 2017 Census of Agriculture. USDA

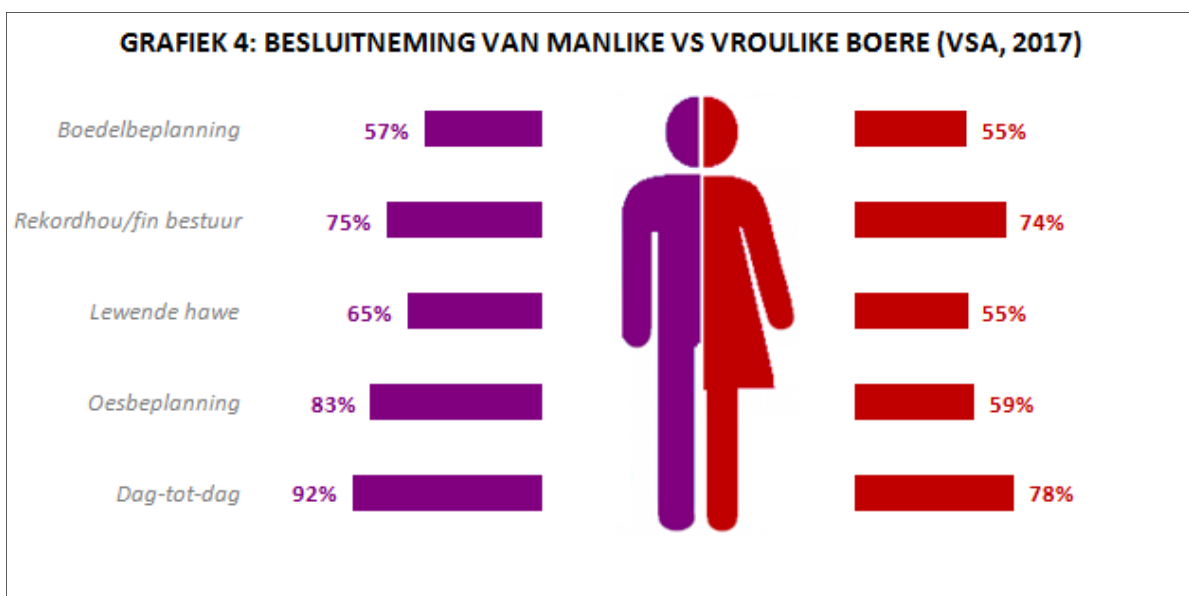
Met betrekking tot die kenmerke van die boere toon Grafiek 3 aan dat 65% van die vroulike boere die prinsipaal van die boerdery is teenoor die 89% van die mans. Vir 37% van die vroue is boerdery hulle primêre beroep terwyl 47% van die mans boerdery as hulle primêre betrekking beskou. Daar is 39% van die vroue wat vir langer as 200 dae in 'n jaar ook ander inkomste van buite die plaas verdien terwyl dit 41% in die geval van die mans beloop. 79% van die vroue woon egter op die plaas teenoor 72% van die mans en 70% van die vroue boer

al langer as 10 jaar terwyl 75% van die mans langer as 10 jaar boer. Vroue maak 36% van Amerika se 321 261 jong boere (35 jaar en jonger) uit terwyl 64% van hulle mans is.

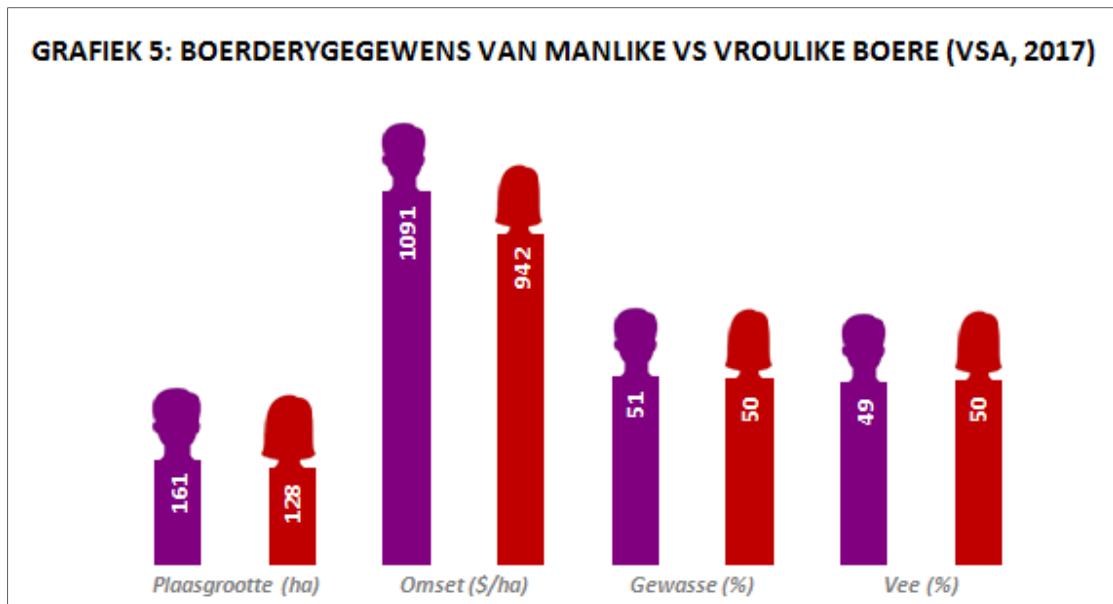


Bron: 2017 Census of Agriculture. USDA

Die VSA se landbousensus maak ook voorsiening om die rol van boere in boerderybesluite te bepaal. Volgens Grafiek 4 is 78% van die vroulike boere by die dag-tot-dag besluite van die plaas betrokke teenoor die 92% van die mans. Slegs 59% van die vroue neem besluite oor die aanwending van lande en die plant van oeste teenoor die 83% van hulle manlike eweknieë. In die geval van lewende hawe neem 55% van die vroue besluite daarvoor teenoor die 65% van mans wat dit doen. Vroue is by 74% van die rekordhouding en finansiële besluite betrokke en 55% van hulle neem besluite oor boedelbeplanning en erfopvolging. Daarteenoor neem 75% van die mans besluite oor rekordhouding en finansiële bestuur teenoor die 57% wat besluite oor boedelbeplanning en erfopvolging neem.



Bron: 2017 Census of Agriculture. USDA



Bron: 2017 Census of Agriculture. USDA

Met betrekking tot hulle boerderye toon Grafiek 5 dat die vroue op gemiddeld 128 ha boer terwyl die mans op gemiddeld 161 ha boer. Die omset beloop onderskeidelik \$942/ha en \$1091/ha vir die vroue en die mans. Vroue se boerdery-inkomste is 50/50 tussen gewasse en vee verdeel terwyl mans 51% van hulle inkomste uit gewasse en 49% van hulle inkomste uit vee verdien. Op die oog af wil dit dus voorkom of die manlike boere se boerderyresultate beter as dié van vroulike boere is maar gegewe die beperkings van die òmanswêreldoë waarbinne hulle moet funksioneer is die vroue se resultate in werklikheid buitengewoon goed.

### Die toekoms

Die VSA is sover bekend die enigste land waarvan die landbousensus spesifiek voorsiening vir vroulike kommersiële boere ook maak. Te oordeel op die resultate daarvan kan daar aanvaar word dat daar dalk wêreldwyd, ook in Suid-Afrika, ñn beduidende en toenemende aantal vroue is wat in eie reg suksesvol boer. Hierdie vroue sien hulleself ál meer as selfstandige boere en nie net as die vrou of dogter van ñn boer nie.

Soos in die geval van ruimtewandelings, toon die resultate dat daar geen fisiese beperking is wat vroue verhoed om op dieselfde vlak as mans te boer nie. Die ooglopende beperking is dat vroue op plase ook met toerusting wat deur mans vir mans ontwikkel is in ñn omgewing moet probeer funksioneer wat deur mans gedefinieer word. Dalk weerspieel Rachel Terman, een van die outeurs van *The rise of women farmers and sustainable agriculture*, talle vroue op plase én ook in die ruimte se versugting: “*I would love to just keep seeing money spent in technology and innovation to make it just that much safer and that much easier. We just aren’t built the same way as a man. My only limitation on the farm is the frustration of not being able to put a PTO on.*”

Rachel Terman en ander verdien meer as net ñn maklike aftakkoppeling. As ñn vrou van boerdery haar beroep maak verdien sy dieselfde ondersteuning en respek as ñn man sodat hulle op gelyke voet kan boer sonder om ñn uitdaging op mekaar se terreine te wees. (Eintlik kan mans ook baat vind by ñn makliker aftakkoppeling!)

---

**Bethlehem**  
**November 2019**

**BRONNE:**

*2017 Census of Agriculture*. USDA, National Agricultural Statistics Service. Issued April 2019.

Alsgaard, H. *Rural Inheritance: Gender Disparities in Farm Transmission*. University of South Dakota School of Law. 2012.

Duttge, W. *Do Employees Prefer Male Or Female Bosses?* Forbes, 2010.

Dyble, M, Salali, GD, Chaudhary, N, Page, A, Smith, D, Thompson, J, Vinicius, L, Mace, R & Migliano, AB. *Sex equality can explain the unique social structure of hunter-gatherer bands*. 2015.

Koren, M. *A hitch at NASA Headquarters*. The Atlantic. Oct, 2019.

Sachs, CE, Barbercheck, ME, Brasier, KJ, Kiernan, NE, Terman, AR. *The Rise of Women Farmers and Sustainable Agriculture*. University of Iowa Press. 2016

Saugeres, L. *Of Tractors and Men: Masculinity, Technology and Power in a French Farming Community*. Sociologia Ruralis, Vol 42, Number 2, April 2002.